

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Jofa si Duminec'a.

Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anu lu XLII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 23.

Joi, 22 Martiu | 3 Aprile

1879.

Cu 1 Aprile st. v. 1879 se incepe unu nou abonamentu la

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Rogamu pe On. Domni prenumeranti ai fôiei nôstre, alu caroru abonamentu expira cu 31 Martiu st. v. 1879, se binevoiesca a si'lu renoi *de cu vreme*, déca voiescu cá diariulu se li se tramita regulatu. De la 1 Aprile st. v. incolo diariulu se va tramite numai acelu domni, cari au binevoitu a-si renoi abonamentulu.

Domnii noui abonanti sunt cu deosebire rogati a ne tramite adresele d-loru *esactu*, aratandu si *post'a cea mai aprôpe* de loculu, unde locuiescu.

Pretiu abonamentului la „Gazeta Transilvaniei“ este :

pentru Brasiovu: pe trei luni 2 fl., pe siese luni 4 fl., pe anu 8 fl.; — dusu in casa: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl.;

pentru Austro-Ungari'a cu post'a: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl., pe anu 10 fl.,

pentru Romani'a si alte tieri esterne: pe trei luni 7 franci, pe siese luni 14 franci, pe anu 28 franci. (Abonamentulu se primescu si in bilete hipotecarie romane.)

Banii de prenumeratiune sunt a se tramite (mai usioru *prin assignatiuni postale*) la Redactiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI“ in Brasiovu.

Brasiovu, 21 Martiu (2 Aprile.)

Pre candu intieptii membri ai comisiunei dietale pentru instructiune, domnii Tréfort, Grünwald Béla, Molnár, Csengery s. a. se consultau asupra modulu celui mai „practicu“ alu introducerei limbei maghiare in scolile nôstre poporale, „Pesti Napló“, organulu tractiunei acelu déakisti malcontenti, cari s'au ruptu de cátra partid'a lui Tisza, iesi c'unu articulu, in care adreséza earasi cuvinte „fratiesci“ Romanilor din Transilvani'a si Ungari'a si ii provóca la aliantia strinsa cu Maghiarii, neuitandu inse de a-i amenintiá totodata pentru casulu, candu n'ar' fi dispusi a urmá consilieru sale.

Argumentele ce le aduce „Pesti Naplo“ pentru parerea s'a nu sunt nóue, cu tóte aceste inse ne ofera o variatiune, pe care amu potea'o numi interesanta, déca tem'a despre care se tractéza nu ar' fi atatu de trista in ceea ce ne privesce pe noi. — Este fórte caracteristicu pentru relatiunile d'intre Romani si Maghiarii Transilvaniei si ai Ungariei, cá unu organu de frunte maghiarn, vorbindu intr'o cestiune atátu de mare si importanta cumu este impacarea acestoru doue popóre, si voindu a luá in aperature atitudinea politica ce au observat'o maghiarii péna acuma fácia de noi, nu are alte motive mai ponderóse, ci e silitu a-si luá refugiu la nesce frase banale scóse din politic'a mare a dilei.

Scimu noi fórte bine, cá celoru din Budapest'a le place a face la ori-ce ocaziune politica in stilu mare. Este frumosu, candu cineva scie se faca si politica mare, candu cunósce si patianiile si necazurile veciniloru, dér' cea mai buna, cea mai intielépta si folositóre politica este si remane aceea, care te invétia se 'ti vedi mai antaiu de afacerile tale proprii, se 'ti rénduiesci bine si cumu se cade lucrurile in cas'a t'a propria si se 'ti cureti mai inainte pragulu usiei tale. „Pesti Naplo“ pare a nu fi destulu de petrundu de adeverulu acest'a, cá-ci trece cu-o elasticitate si usiurintia mai multu cá cavalerésca peste multele plangeri ale poporulu romanu din Transilva-

ni'a si Ungari'a, cumu e si cestiunea agraria, care marturisesce insusi, cá e inca o rana deschisa a poporulu nostru — si voindu a apretia situatiunea Romaniloru din tierile aceste se ocupa mai numai cu Russi'a si cu Romani'a si cu polilie'a ce-o pórtá barbatii de státu din St. Petersburg si Bucuresci.

Ce suntemu noi de vina, déca Russi'a voiescu se inghitia Bulgari'a, apoi pe Romani'a si mai pe urma si pe noi cu unguri cu totu? In ce relatiune sta acestu planu teribilu moscovitu, cu afacerile interióre ale Transilvaniei si Ungariei, cu cestiunile agrarie si cu celelalte necazuri ale nôstre? Este óre cu potintia, cá se incete tóte aceste plangeri si necazuri din cauza, cá „Pesti Napló“ a descoperitu acelu planu secretu alu Russiei?

Noi credeamu, cá déca o tíera este amenintiata de cátra unu inamicu din afara ajunge, cá fii ei se fia gat'a a 'si versá sangele pentru salvarea ei. dér' nu cunóschemu nici unu casu in istori'a luméi, cá unu poporu se fia silitu a se lapedá de tóte drepturile sale, a se pocai si a renuntiá la vieatia pentru cá se vede amenintiatu de cátra unu inamicu, fia ori-catu de puternicu si periculosu. Dincontra tocmai apropierea unei asemenea furtune face pe unu poporu, cá si pe unu individu, se se destepte din letargi'a s'a, se 'si recastige si otielesca din nou poterile de vieatia, si se se pregatésca astfelu, cátu mai bine, pentru momentulu, in care va trebui se intimpine lovirea din afara.

Nu totu de acést'a parere este inse „Pesti Napló“, celu puçinu incatu ne privesce pe noi, cáci elu pretinde nici mai multu nici mai puçinu decatu cá noi romani din Transilvani'a si Ungari'a se renuntiamu la ori-ce vieatia nationala, se ne sacrificamu drepturile si interesele nationale, pentru cá se scapamu pe confratii nostri din Romani'a si pe maghiari din ghiarele Russului. Cine nu crede se cetésca mai la vale articalulu din cestiune alu lui „Pesti Naplo“ si se va convinge, cá acést'a si nu alt'a este ce pretinde densulu dela noi cá pretiu alu impacarei si alu intimei aliantie ce-o ofere tuturoru romaniloru.

Candu doi se aliéza trebuie se fia, déca nu independenti, celu puçinu egali indreptatiti, de-o aliantia in sensulu adeveratu alu cuventulu póte fi dér' vorba numai intre statulu ungaru si Romani'a, adeca intre popórele din Transilvani'a, Ungari'a si Croati'a si intre poporulu din Romani'a. Este caracteristicu, acuma, cá „Pesti Napló“ pe noi romani transilvaneni si ungureni nu ne considera cá o parte integranta a poporatiunei, care e in dreptu a incheia aliantia cu Romani'a, ci pe lónge aceea, cá ne ignoréza cu totulu intr'o asemenea afacere importanta de státu, ne mai face apoi totu pe noi responsabili déca aliantia cu Romani'a nu se va poté realisa, dicendu cá dela noi depinde multu, ba totu. „Pesti Naplo“ ne asigura adeca cá déca nu vomu fi cetatieni destulu de „fideli si sinceri“, cá „natiunea maghiara si guvernulu ei“ se póta avé incredere in noi, maghiarii nu voru luá in aperature Romani'a ci voru lasá mai bine se-o inghitia Russi'a, si deórece si Ungari'a este amenintiata „in line'a a dou'a“ de moscoviti, acesti'a se potu rapedi si asupra ei, si la tóte aceste vomu fi totu noi si numai noi de vina. Si pentru ce? Pentru cá pretiudemu si noi, cele 3 milióné de romani, a avé o esistintia démna de omenire, si a nu mai fi Paria, materialu pentru inaltierea si glorificarea rassei maghiare.

Dér' cestiunea aliantiei cu Romani'a, mai are inca unu cárligu. Ea nu este numai in interessulu Ungariei, ci si in acél'a alu Austriei si „Pesti Napló“ se pare a fi fórte siguru de consentimentulu acesteia, de ceea ce voiescu si cei dela Vien'a, déca se declara atatu de independentu in cestiunea aperaturei si a parasirei Romauiéi.

„Pesti Naplo“ mai cere dela noi garantii, cere se convingemu pe maghiari despre lealitatea si

patriotismulu nostru, ba ce e mai multu pretinde cá noi romani ardeleni cu Episcopii nostri se veghiamu asupra pacei dintre nationalitati. Va se dica „natiunea maghiara cu guvernulu ei“ se fia absolvata si de acést'a datorita si se nu faca nimicu pentru restabilirea bunei intielegeri intre popóre? Curiósa logica. Maghiarii ceru dela noi garantii deosebite pentru loialitatea nôstra, dér' ce garantia ne dau ei despre aceea cá nu voiescu se ne maghiariseze? Este óre proiectulu de lege alu d-loru Tisza Tréfort o asemenea garantia?

Inzedaru se incérca „Pesti Napló“ a pune la indoiéla lealitatea poporulu romanu cátra tronu si patria. Acést'a sta mai pre susu, decátu cá insinuarile reu voitóre ale pressei maghiare se-o póta atinge, ea este probata in cursu de sute de ani si se va dovedi si pe viitoru, in timpu de pace atatu, catu si candu tíera va fi in periculu, dér' acést'a lealitate nu póte se mérga niciodata atátu de departe, cá poporulu romanu din Transilvani'a si Ungari'a se comita in fácia luméi civilizate unu actu ne mai pomenitu de sinucidere!

Eata cumu apretiaza „Pesti Napló“, (Nr. 74 dela 25 Martiu) intr'unu articulu de fondu, situatiunea presenta politica intre Maghiari si Romani :

„Maghiarii si Romani, fii unei patrie in Ardealu si in unele tienuturi ale Ungariei, stau fácia in fácia cá nisce frati instrainati. Dreptu cá ofensari vechi din timpurile iobagiei s'au lecutu, dér' in multe cestiuni agrarie se afla si astadi relatiuni neregulate; timpulu mai nou a sternitu cestiunile natiunale si asia a maritu antagonismulu; absolutismulu austriacu a folositu desbinarea si a sumutiatu; cei 12 ani ai libertatii constitutionale n'au fostu de ajunsu pentru impacuire. Vedi bine, cá Ungari'a in timpulu acest'a n'a fostu atatu de norocósa si barbatii ei de státu n'au fostu atatu de fericiiti, cá cetatiani sei se póta fi multiamiti. Cu tóte aceste vieati'a comuna de státu si nedisputabil'a identitate de interese intre romani si maghiari a produsu o apropiare, si fiindu cá poporulu e bunu, amu traitu impreuna in buna pace. Adres'a si deputatiunea Episcopiloru romani inse earasi a turburatu cointielegerea. Apostolii bisericei s'au jocat cu foculu, dér' iute si de graba au bagatu de séma, cá si-au aprinsu numai paie in capu. Popasu, episcopulu dela Caransebesiu indata ce s'a intorsu acasa s'a grabitu a slabi efectulu prin acea declaratiune loiala, facuta din incidentulu alaturarei sale la deputatiunea vienesa. Acuma si Miron Romanulu, metrodolitulu din Sibiu, care s'a pusu in fruntea miscarei, se jeluiesce, cá i se trage la indoiéla patriotismulu. Nu. nicidécumu — numai se lu dovedésca, dér' se nu pretinda, cá se tienemu de o declaratiune loiala protestulu ce la facutu in termini aspri in contra instructiunei limbei statulu si calatori'a dela Vien'a se-o privimu de dovada a alipirei sale de statulu maghiaru. Eata proiectulu de lege s'a si prezentatu camerei si in scurtu va fi sanctionatu, i se va dá dér' ocaziune d-lui arhiepiscopu a-si aratá patriotismulu si respectulu cátra legi.“

„Pesti Naplo“ arata mai departe cu degetulu asupra celoru din Maramuresiu si ne spune, cá acesti mameluci ai prefectulu Lonyay si ai lui Mihálka László, ne-au aratatu in ce consista interessulu poporulu romanu, si cumu gandescu romani patrioti; adres'a maramurasiana, dice, a doveditu cá maghiarulu n'are intentiuni de asuprire, ci cá pretiuesce bunele relatiuni intre aceste doue popóre avisate unulu cátra altulu si cari in Ungari'a sunt cetatiani egali indreptatiti, apoi contiuna :

„Pe noi maghiarii situatiunea generala ne invétia se scimu apretiu pe romani, totu acelu motivu ar' poté se-i faca se véda, cá nu disolvarea Un-

gariei, ci consolidarea ei, că nu ceart'a ci alinti'a cu maghiarii este in interessulu lor.

Se ne uitamu — dice „P. Naplo“ mai departe — peste Dunare la Bulgari'a. la adunarea nationala din Těrnov'a, la tōta miscarea bulgara, si vomu vedé cā acolo cu totu tractatulu de Berlinu poruncesce numai Russulu.

„Ce arméza de aci pentru Romani'a si pentru natiunea romana? Fiecare vede, dice „P. N.“, cā legatur'a cea mai scurta intre Bulgari'a si Russi'a este Romani'a. Acést'a diu nenorocirea s'a zace intre Russi'a puternica si intre provinciile sale dela sudu si sta in cale intregi sale politice orientale. De siguru, cā Russi'a isi va pune de scopu mai antaiu luarea in posesiune a Romaniei, pentru cā nu pōte fi fara de ea. Si Romani'a n'are linia de aperiare si n'are destula putere de a se aperi; Romani'a numai diu Transilvani'a se pōte aperi si numai de cātra Ungari'a. Cā-ci, care are interessu, cā Romani'a se remana unu statu independentu, si se nu se contopésca in Russi'a slavica? Numai Ungari'a. Popōrele apusane ale Europei nu voru scōte sabi'a pentru Dunare si pentru Romani, déca au lasatu pe poloni se cada, déca pe turci i-au parasitu si au suferitu invasiunea russésca in Ungari'a. Dér' pe noi maghiarii si in aliantia cu austriacii ne amenintia totu cea sōrte in lini'a a dou'a, cā in lini'a prima pe isolat'a si mic'a Romania, si panslivismulu este totu asia dusmanu neamului nostru, cā romaniloru. Asiadér' numai noi suntemu chiamati de a aperi Romani'a, déca ar fi atacata din partea Russiei“.

„Dér' déca Romani'a ne-ar' fi noue stricatiōsa, déca in locu se ne fia unu aliatu, in care se ne potemu increde, ne va fi vecinu reu, pentru ce amu luá in aperiare Romani'a? Déca voiesce Daco-Romani'a si i-ar' placé se distruga Ungari'a, suntemu siliti a o numerá intre dusmanii nostri si a-o lasá in sōrtea ei, pentru cā se cautamu in uniunea cu Austri'a aperiare si intre marile poteri europene aliati in contra muscalului. Déca Romanii ardeleni nu recunoscun uniunea cu Ungari'a, ceru cā se se face ruptura in corpulu statului maghiaru si déca demonstréza fara nici o cauza drépta, trebuie se admitemu, cā Romanii nu voiescu se se alieze cu noi, si in casulu acést'a trebuie se cumpanimu: cā ore nu va fi mai bine, cā Russulu se ié Romani'a, decātu cā acestu micu vecinu ambitiosu se remana, si se atitie necontentitu pe cetatiani nostri de origine romana; cā-ci e siguru, cā indata ce va fi ajunsu Romani'a sub muscali, nici unulu dintre romanii ungureni si ardeleni nu va gravitá mai multu in afara. Cunōscemu pe muscalu, acést'a va inventiá pe romani se face diferentia intre stapanirea maghiara si russésca; elu nu va crutiá limb'a romana si va russificá in administratiunea publica, in justitia, in armata si scōla, cumu face in Curland'a cu nemtii in mani'a alianției cu Germani'a, cumu face in Poloni'a.

„La dincontra, déca Romanii in Bucuresci voru recunósce, cā ce periculosu le este muscalulu, si ce folositoriu le pōte fi maghiarulu si numai maghiarulu si, cā este o idea nebusca de a voi a se aliá cu Russi'a in contra nōstra, cā-ci atunci in ori-ce casu isi voru perde independintia lor, si va fi numai o cestiune de timpu aceea, candu ii va inghití Russulu: déca voru perde inse, voru avé sōrtea Galitiei séu a Bosniei: déca barbatii de statu romani voru recunósce acést'a si se voru lasá de ori-ce agitare in Transilvani'a, atunci inte se potu desvoltá intre cele doue natiuni relatii atātu de strinse, cari zacu in interessulu bine intielesu alu amenduror'a, dér' totu mai multu in alu romaniloru, decatu in alu nostru, deōrece ei sunt mai slabi decātu maghiarii, suntu mai lipsiti de aperiare si espusi.

„Si trebuie cā acést'a se-o recunósca si Romanii ardeleni, cā ci si dela ei depinde fōrte multu. Indata ce nu va mai-fi indoiela despre aceea, cā romanii transilvaneni si ungureni sunt cetatiani fideli si sinceri ai Ungariei, in cari se pōte increde natiunea maghiara si guvernulu ei, acést'a va fi gatá a aperi Romani'a, cumu aperi patri'a s'a propria, si pe connationalii concetatiilor nostri de dincolo de Carpati nu-i va mai privi de concurenti, ci de adevérati connationali.

„Atitudinea Romaniloru maramurasieni ne da unu esemplu, si ne face sperantia la acést'a. Nu este acést'a o demonstratiune in contra Romaniloru Transilvaniei si pasulu lor nu e indreptatu in contra Episcopiloru proprii, cumu sustiene press'a romana ardeleana, si cātiva agitatori, ci ne descopere, cā sentimentulu patrioticu maghiaru locuiesce si in peptulu romaniloru, si cā acést'a e totodata

cea mai buna politica romanésca. Observamu in trecatu, cā episcopulu maramurasieniloru Pavelu nici n'a luat parte la deputatiune si, desi a fostu provocatu, n'a subscrisu petitiunea, si totu asia facú si locutiitoriulu episcopulu dela Oradea-mare: din caus'a acést'a dér' adres'a preotiloru romani maramurasieni nu se pōte privi cā unu pasu indreptatu in contra autoritatii superioare bisericesci.“

Dupa aceste ne spune „P. Naplo“ cā Maramurasienii ne-au datu noue, celoru ce se totu plangu de asuprire din partea maghiariloru o lectiune, si cā ne au facutu astfelu unu servitiu, apoi da expressiune sperantiei, cā romanii transilvani si episcopii lor voru cumpani cele ce le-a spusu in articolulu presentu, si „déca sunt in adevéru atatu de loiali si buni patrioti, cumu dicu cā sunt, ne voru convinge despre acést'a si pe noi (maghiarii) cā se ne intielegemu unii cu altii. Propage ei pacea intre natiunitati si prin acést'a fara indoiéla voru corespunde mai multu intentiuniloru Maiestatii Sale.“

„Suntemu convinsi despre aceea cā timpulu nu e departe, candu fiecare romanu nu pe acel'a ilu va considerá de patriotu, care a agítatu in contra statului maghiaru si a maghiariloru, ci pe acela, care — cā maramurasienii — a facutu totu spre a restabilí increderea între maghiari si romani. Remana ei romani, cumu au fostu pēna acuma de multe sute de ani, dér' fia totodata cetatiani fideli ai patriei maghiare si déca voru face si voru dovedi acést'a, potu fi siguri, cā inaintarea intereselor lor religionare si culturale nu li-o va refusá statulu maghiaru. Fia, cā nu cumva pe romani se-i invetie a recunósce aceste adevéruri o politica perniciosá atunci, candu va fi — prea tardiu.“

O voce despre impacarea Romaniloru cu Maghiarii.

Primimu din timentulu Clusiuului o corespondentia, in care se oglindéza parerile, ce domnescu intre poporulu romanu de pe acolo cu privire la cestiunea impacarei Romaniloru cu Ungurii. Este bine si pentru unii si pentru altii, cā se se lamurésca odata acést'a cestiune, cā-ci a inceputu a se face mare abusu cu ea din partea maghiariloru si a maghiaroniloru. Lasamu se urmeze vederile corespondentului nostru, pe cari cetitorii nostri le potu asemená cu ale lui „Pesti Naplo“. Eata-le:

Se audu vorbe si in drépt'a si in stang'a, cā o impacare a romaniloru cu ungurii ar' aduce mari folose cu sine si pentru un'a si pentru cealalta parte. Ba s'au pusu unii si chiaru au incercatu si incérca o astufeliu de apropiare. S'a facutu acést'a nu numai in tempurile nōstre, ci intemplat-u-s'au impacari chiaru faptice in tempurile vechi, pre candu ungurii nu erau asia poterosi, dér' timentu s'au de ele? Istori'a ne raspunde la acést'a intrebare. Adveratu cā pacea si bunulu tra'u suntu salutari ba chiaru necesarie pentru omeniré in genere, in cātu promovéza cultura, civilizatiunea si cu astá bunastarea si fericirea omenimei, suntu inse imperiosu necesarie pentru doue natiuni mici cari prin puseitiunea lor topografica si prin referintiele loru internationale, déca voiescu se traiesca cā natiuni cu caracterulu lor individualu, in totu momentulu suntu avise un'a la alta, fiindu cā acelesi pericle si acelesi valuri le amenintia cu cutopire. Nebunu ar' fi cine n'ar dori pacea intre aceste doue natiuni si sclintitu de minte cine ar' impededá realizarea ei. O dorescu ungurii, o dorescu si romanii Dér' ce se te faci, déca ea totusi nu se pōte scōte la cale. „Occoneli aflu-s'au destui si de-o parte si de alt'a, pēna mai pe urma chiaru si celu dela Brasiova inca si-a incercatu poterile uriasie, cā se-o scōta cu cárligele, cā secu'i lun'a din pēru, dér' nici cea mai micá isprava n'au facutu. Si nu de acesti „Occoneli“ sfatosi, ci se vina chiaru si anticristu si se predice acést'a infratire si apropiare, dupa convictiunea mea, basata pre nenumeratele esperintie, acést'a pace si infratire nu se va realizá in vecii veciloru. Si pentru ce nu?

Sciti bine si cunōsceti naturelulu ungurului, sciti bine, cari suntu aspiratiunile lui, si déca aceste criterie atātu de caracteristice si ponderose pentru acést'a cestiune nu ve suntu de ajunsu, cā se poteti trage conclusiunea de mai susu, luati-ve in ajutoriu si Istori'a, frundiari'to si vedeti, déca veti aflá cumva vreo epoca de auru, candu — fia si intre cele mai mari amenintari esteriori — se fi traitu macaru bine ungurii cu romanii. Nu au traitu si nu voru traí in pace si in infratire, pentru cā bas'a si fundamentulu traiului bunu: „simpathia“ lipsesce si va lipsi pentru totu de-aun'a, si incercarile de a o plantá in anemele lor au remasu si voru rémané aruncare de mazere pe parete.

Déca iubirea fratiésca ar' prinde radecini in anemele lor incercá-s'ar' vreedata se ne face si bine, dāne-ar' vr'o data si ceea ce noi ceremu, nu totu de acele ce noue nu ne trebuiescu. Dér' ferésca D-dieu se ne imbia ei cu ceva bunu,

din contra la totu pasiulu ne incarca si ne descarca cu de acele bunetati, pe cari nu le ceremu, nu le dorimu, si pe cari, candu noi amu cutezá se li le oferimu lor n'abi grigia, cā nu ni le-nr' aruncá in capu. Incercarile nōstre de a starni iubirea in ei necumu se fi produsu rezultatulu de noi doritu, ci din contra mai tare i-au ingamfatu si selbatacitu. Candu ne intōrcemu cu faci'a cātra densii, ei se intorcu cu dosulu cātra noi, candu le aratamu semne de simpathia si impacare, ei ne arata toporulu si maciuc'a. Pe ast'a cale apoi se nu desparamu, cā s'ar' poté realizá o apropiare.

Avemu aci o tiéra, care o iubimu, cā sufletulu din noi pentru ce e a nōstra, rescumparata cu sangele stramosiloru si conservata prin braciile parintiloru nostri o iubescu si ungurii, cā-ci dupa cumu spunu si densii si-au castigatu titluri de dreptu la ea. Fia! noi n'avemu nemicu in contra, ci pretindemu numai, cā precumu le recunōscemu si le respectamu noi drepturile lor la dens'a, ei inca se ni ale respecteze pre ale nōstre. Ce se vedi inse? La tōta ocasiunea te imbéta cu „Magyarország“-ulu lor, cu „nemzet“-ulu lor, cu totu ce e aici in tiéra „alu lor“. Va se dica ei nu recunoscun, cā pe teritoriulu acést'a ar' fi ceva ce nu e alu lor si cu ce se nu dispuna densii dupa placulu lor. Precumu se vede maghiarii si insusiescu unu dreptu specificu asupra acestor. Pre noi ne privescu, cā cumu nici n'am fi séu, cā ne socotescu, cā pe nesce venituri si aduseturi de apa. Au nu cetiti cumu ne arunca, cā de imputare, cā avemu mai multe drepturi si libertati decātu Evreii poloni, decātu Secuii si Ciangaii emigrati in Romani'a? Dér' apoi amu trebui se avemu drepturi nu cā Evreii si Ciangaii emigrati, ci cā si maghiarii, cā-ci tiér'a acést'a si a nōstra este, de aceea amu trebui se ne impartasimu si la libertatile si beneficiile ce isvorescu dintr'insa. Si déca totusi nu le avemu, precumu ar' trebui, la aceea nu noi, ci cei ce ne despōia de ele cu insielatiunea sunt de vina. Decandu ungurii au apucatu la cevasi putere cu densii nu mai poti vorbi omenesce. Ti facu la detorii, ducu tiér'a si pe locuitorii ei la sapa de lemnu si déca in numele tiei, care e si-a nōstra, si in numele nostru, cari nu mai potemu suportá sarcinele ce ni le totu gramadescu in spate, cutezamu a ne ridica vocea si a-i face atenti la ceea ce facu, ne inprósca cu titluri, cā „agitatori“, „tradatori de patria“, „daco-romanisti“ s. a. Apoi cu ómeni, cā acesti'a se te poti intielege? — Scrisu-s'au destule-ori prin diuaristic'a nōstra in tonu si conciliatoriu, scrisu-s'a moderatu cu argumete valide si nestramutabila. Ce au respunsu inse ei? In totdean'a au inceputu cu persiflagiuri, de ale lor, a ne schimbá asertiunile si comunicatele nōstre si cele mai ponderose ale omite séu ale invali in feliu de feliu de corolarie de ale lor, pena ce produceau ametiel'a, cu care imbetau de toti ai lor si i faceau se créda, cā noi vorbimu absurditati. — De candu au apucatu frēnele guvernareii in man'a lor tōte recoursele acestei tieri le folosescu numai si numai pentru scopuri specificie maghiare, si déca arunca cate o sfarmitura unuia si altuia dintr'ai nostri — firesce pentru pretiulu de a le secunda si de asi abandoná alte multu mai scumpe tesaure — atunci striga in gur'a mare, cā si voua ve damu.

Se nu mergemu mai departe decatu pēna la 1867, pēna la introducerea dualismului, si se percurgemu cu atentiune de 10—11 ani, de candu suntu ei la putere, câte bunetati amu primitu dela densii, si d'in aceste se conchidemu, cā unde vreu se ne duca. Ne-au unitu Ardélulu cu tier'a unguresca incātu acum'a cu fala se exprima, cā dela Brasiovu pēna la Posionu e totu o tiéra si aceea se numesce „Magyar Ország.“ Ei inse nu s'au nisuitu si nu se nisuescu a ne dá nemicu in loculu drepturiloru ce ni le-au luat, ci voru se ne despoia si de ce ne-a mai remasu. Ei pretindu cā tiér'a acést'a e numai a natiunei maghiare si prin urmare numai natiunea maghiara are se dispuna preste dens'a si se se folosésca de libertatile ei, si se se cultive si se progreseze din venitele ei. Noi se inghitimu galuscele ce ni le dau ei. Ba déca cutezi a intreprinde ceva opositiunale in contra lor cum s. d. a fostu loialulu si bine rumegatulu protestu alu Archireiloru nostri in eontra maghiarisarei fortiate a scōleloru nōstre, te numescu hebéucu, prostu, care nu te precepi la constitutiunismulu.

Dér', la unu constitutiunismulu cā alu lor cine se se si pricépa? Dōmne feresce! Da constitutiunismulu e acést'a, rogu-ve, candu vreu să ne impuna cu de-a sil'a limb'a lor noue, unei natiuni de vr'o 3 milioane, fara de a ne ascultá cā primimu noi de aceste donuri ori ba? Constitutiunismulu e acést'a unde ei dispunu cum vreu si numai in interesulu puru alu lor, er' dreptele pretensiuni ale altor le iéau in batjocura ear' nu in consideratiune. Se le fia rusine a-si mai cascá gur'a si a se fali faci'a de noi cu unu astu felu de constitutiunismulu, pre care chiaru ei in tōte dilele ilu timbréza de teroristicu, de absolutismulu lui Tisza, si câte alte tōte. A venit vrb'a inca precandu se plamadea dualismulu, cā in ce limba se se vorbésca si scrie pe la oficiele statului. Au decretatu firesce fiindu densii la putere pe a lor de limba oficiala a statulu au lasatu inse cā de rusine, se se mai pōta folosi ici-celea pe la judecatori si in administratiune si alte limbi. Cine n'a prevediutu cā ce are se urmeze si din asta lege cu doua taisiuri? Aca

dispusctiune a fostu o transitiune numai la eliminarea totala a limbilor nationalitatilor, căci ce se vedi mai tardiu, ne desteptam că la judecatori la administratiune s. a. pe totu loculu limb'a noastră nu are locu, rogarile nostre in limb'a noastră nu se primescu.

Déca dicem ceva capetam de presentu epitetele de mai susu. Astadi nu numai că prin tôte oficiele se vorbesce si scrie numai unguresce, ci pe unde mai avem in functiuni puçini romani si de ai nostri nu cutéza bietu a vorbi unii cu altii in limb'a loru materna a tiené diarie romanesci, nu cutéza a luá parte la petreceri si adunari romanesci de frie'a denuntiantiloru cari éi pandescu la toti pasii. Si déca careva totusiu cutéza a luá parte la d'an d'astea n'ai grigia că nu mi ti-lu stramuta de se satura de praca prin cele puste ale Ungariei, péna ce in urma desperatu e silitu se abdica.

Legea electorala, cea municipala, si mai tôte celelalte, suntu facute nu cá se ne aduca ceva bine ci cá se ne surpe si slabesca pre noi. Dér' n'au fostu de ajunsu nici acestea! Nu se multiamescu ei cu aceea că dispunu de tôte dupa placu si dupa buna voi'a loru pe cont'a si in detrimentulu nostru. Maghiarisarea nationalitatiloru, care si-au pus'o de problema si maxima de statu numai pe aceste cătu mergea cam incetu. Ei cum suntu iuti la sange, vréu să véda dintr'o data cu ochii că toti locuitorii din „Magyarország“ suntu maghiari si că vorbescu unguresce. Planulu loru plamaditu cu multu mai inainte de acést'a, acum'a vréu se-lu realizeze pe facia si fara nici o genare. Maghiarisare radicala, din fundamentu, strigá press'a loru candu facura proiectulu de lege prin care voru se maghiariseze pruncii romaniloru, serbiloru, sasiloru s. a. Maghiarisare cu ori-ce pretiu, resuná din tôte partile locuite de maghiari.

(Va urma.)

Declaratiunea deputatulu guvernamentalu sasu Schreiber, facuta in numele colegiloru sei din partid'a guvernului, facia cu proiectulu de lege maghiarisatoriu alu d-loru Tisza - Tréfort iu conferenti'a partidei tiszaiane merita a fi reproducu si de noi: Ea suna asia: — „Onorata conferintiá! Eu am fostu atat'a de liberu, de am cerutu cuventulu, pentru că mi-am tienutu de o datoria cá membru alu partidei a face o descoperire in numele deputatiloru guvernamentali sasi, si adeca aceea descoperire, cá noi nu potemu acceptá proiectulu de lege adusu de Esc. S'a Ministru de instructiune relativu la invetiarea limb'e statulu si cá vomu votá in contra lui. Noi nu-o facemu din motive nationale, cá desi suntemu Sasi pacinici, totu nu ne temem de mamái'a (Popanz) maghiarisarii si nici nu credem, cá ambla acum'a acést'a naluca, noi ofacem curatu din rationamente pentru cultur'a generala a poporulu. Noi tienem proiectulu acést'a de lege de prisosu, ba chiaru de stricaciosu, de prisosu din cauza, cá in legea pentru instructiunea poporala s'a ingrigitu de aceea, cá cei, cari au lipsa neaperata, cá se cunoasca limb'a statulu, se si-o póta insusi, stricaciosu din cauza, cá esecutanduse acést'a lege, dupa convictiunile noastre, s'ar periclitá tare scopulu scóloru elementare. Căci, intrebu, ce va fi rezultatulu punenduse acést'a lege in vietia? Resultatulu va fi, cá copilulu de sasu, de romanu, de serbu si de slovacu nu va invetiá nici limb'a statulu, déra nici obiectele ce i-se propunu in limb'a materna. Candu va esi din scóla nu va sei nici unguresce, déra nici nu-si va fi insusitu pucintic'a sciinti'a ce este de-a si-o insusi in acéste scóle inferióre. Incheiu scurt'a mea dechiaratiune, dandu expresiune sperantiei, cá desi in acést'a cestiune positiunea noastră este diversa, totusi potemu remane credinciosi membri ai partidei.“ — Deputatulu Schreiber ar' voi, cumu dice neamtiulu: „se spele cojoculu fara de alu udá.“ Ast'a nu merge. Bine dice dér' „Tageblatt“ din Sibiu cá celu care este in contra proiectulu de lege maghiarisatoriu, nu póte fi totodata si amicu alu ministeriulu Tisza, care a fauritu acestu proiectu.

Representatiunea Episcopiloru si fundatiunea lui Gojdu. Ce are representatiunea cu fundatiunea? veti intreba cu totu dreptulu. Eata ce; „Pester Lloyd“ ne istorisescu urmatoriulu casu mai multu decatu tragicu: „Reposatulu Emanoilu Gojdu, odinóra advovatu, mai tardiu in timpul constitutiunali comite supremu alu comitatulu Carasiu, septemviru etc. testá, candu muri, tóta averea s'a pentru scopuri de cultura romanesci. Fundatiunile se administréza de unu comitetu ce sta sub presidiulu Metropolitulu romanescu gr.-or. Cá esecutori numi testatoriulu pe George Grabovsky, George Iuanovicu si Mihaelu Wáner. Esecutarea testamentulu a mersu péna

aci bine si netedu. Intre toti interessantii a domnitu cea mai buna intielegere. Se pare inse, cá impregiurările ce s'au ivitu in timpul mai nou au turburatu acést'a buna intielegere celu puçinu, ce se atinge de persón'a domnulu Széher. Acést'a vediú in miscarea episcopatulu romanu o nisnintia opusa datoriei loru si nepatriotica, de aceea dorí se se departeze dela unu terenu, pe care se concentréza efectuarea tuturor scopuriloru culturale in acea personalitate, care a fostu arangiatoriulu cunoscutorulu demonstratiuni si din caus'a acést'a a resignatu, cá administratoru alu fundatiunei lui Gojdu. Urmările semanaturei rele a episcopatulu romanu incepu a se semti de pe acuma.“ — Cei ce au scrisu notiti'a acést'a hipergeniala facédu o cestiune de statu din retragerea d-lui Széhez se nu fia prea ingrijiti, cá Romanii nu voru plange d. Széher, chiaru prin pasulu acést'a — déca e adevératu motivulu ce i-lu atribuie „P. Ll.“ — dovedesce, cá nu este unu amicu, ci unu dusmanu alu natiunii romane. E bine dér' déca se retrage dela administrarea unei fundatiuni, care, cá a lui Gojdu. are de scopu se inainteze limb'a si cultur'a romanésca si se crésca tineri, cari se se lupte pentru drepturile sante ale poporulu romanu asupritu si prigonitu din tôte partile.

Administratiunea Bosniei. S'a constituitu in Vien'a, dupa cumu ne spune „N. fr. Presse“, unu comitetu esecutivu pentru administrarea Bosniei, care consta din consiliariulu br. Kraus, cá representantu alu ministeriulu de esterne, din loc. colonelu de Glaser, cá representantu alu ministeriulu de resbelu si din consiliariulu Mery cá representantu alu ministeriulu de finance imperialu. Comitetulu, care in tôte dilele va tiené siedintie sub presidiulu ministrulu de finance imperialu br. Hofmann, resolvéza tôte cestiunile relative la tierile ocupate. Ministeriulu comunu a instituitu acestu comitetu numai provisoricu. Definitivu va conduce comitetulu administratiunea Bosniei, numai dupa ce voru incuviintiá amendóue guvernale instituirea lui. Pentru acést'a se voru tiené dilele aceste sub presidiulu imperatulu conferintie ministeriale in Vien'a. In aceste consultatiuni se voru stabili si principiile, dupa care se voru lucrá proiectele de lege ce se voru asterne parlamentelor cu privire la administratiunea Bosniei.

Modificarea tarifei telegrafelor.

Prin ordin. in. ministeriu ung. de comerciulu dela 11 Martiu n. Nr. 6258 se modifica prescrieriile privitorie la tacsarea telegramelor cu 1 Aprilie in modulu urmatoriu:

1. Avice telegrafice nu se mai primescu pe teritoriulu administratiunei telegrafice r. ung.

2. Tacsarea telegramelor ordinare in comunicatiune cu statiunile telegrafice din la intrulu tieriei atátu in tre sine, cátu si cu statiunile telegrafice din cealalta parte a monarchiei si cu cele din Germani'a, nu se mai face dupa unimi ci dupa o tacsu fundamentala normate pentru orice telegrama de-o potruva si dupa o tacsu particulara ce se arunca pe fiecare cuventu.

Tacs'a fundamentala este pentru fiecare din comunicatiunile mai susu memorate 24 cr. v. a. — Tacs'a ce se platesce pentru fiecare cuventu din telegrama face 2 cr. pentru telegramele ce se schimba intre statiunile din monarchia, éra pentru telegrame ce se schimba cu imperiulu germanu se platescu de cuventu câte 6 cr. v. a.

Asia dér' se va plati de aci incolo pentru o telegrama de 12 cuvinte ce se da la o statiune telegrafica din patria, fiindu indreptata la alta statiune din monarchia 24 cr. tacsu fundamentala + (12×2) tacs'a pentru cuvinte = 48 cr. tacs'a intréga; candu va fi telegrama adresata in Germani'a va face tacs'a intréga 24 cr. tacsu fundamentala + (12×6) tacsu cuvintelor = 96 cr.

Responsuri telegrafice pe viitoriu in comunicatiunile memorate in punctulu precedentu se potu plati anticipativu celu multu numai péna la 30 de cuvinte. Déca tramitatoriulu telegramei originale nu ficséza numerulu cuvintelor pentru telegram'a de respunsu, atunci se va incassá pentru respunsu totudéun'a tacs'a dupa o telegrama de 10 cuvinte (24 cr. + 20 cr.) = 44 cr.; respective 12 cr. + 60 cr.) = 72 cr.

Déca tramitatoriulu potfescce unu respunsu mai lunguséu mai scurtu de 10 cuvinte, atunci trebuie se arate in textulu telegramei numerulu cuvintelor si se depuna tacsu de respunsu corespundia-

tóre. — Pentru aratari de primire se socotesce tacs'a unei telegrama de 10 cuvinte.

Despre telegrame necomendabile, se va in dreptá dela oficiulu unde au sositu, aratanduse pe scurtu caus'a pentru ce nu se potu comendá, o insciintiare telegrafica la oficiulu unde s'au datu, care insciintiare se imanuéza celui ce a datu telegram'a originala depunendu 24 cr. v. a.

Déca computandu-se tacselle intregi pentru telegramele date voru resultá jumetati si alte fracturi de cruceri, atunci, in loculu acestor'a se voru incass'a cruceri intregi.

In tôte celelalte casuri, care nu s'au pomenitu péna aci, s. e. in privinti'a ficsarii grupelor cuvintelor si a numeriloru, in privinti'a cuvantelor, ce se dau pentru tacselle platite, remanu si de aci incolo in vigóre pentru comunicatiunea interna si esterna dispositiunile regulamentulu alaturatu lénge conventiunea telegrafica internationala dela St. Petersburg impreuna cu tarifele, precumu si dispositiunile conventiunilor speciale incheiate cu administratiunile telegrafice ale veciniloru, respective dispositiunile „Regulamentulu telegrafelor si tarifeiloru.“

Diverse.

(Episcopu nou in Gherl'a.) „Budapesti Közlöny“ dela 30 Martiu Nr. 75 publica urmatoriulu autografu: „La propunerea ministrulu meu de culte si instructiune publica, pe canoniculu custode dela catedral'a catolica de ritulu grecescu din Orade'a mare Ioan Szabó, ilu numescu Episcopu catolicu de ritulu grecescu la Gherl'a.“

Datu Vien'a in 18 Februaru 1879.

Franciscu Iosifu m. p. August Tréfort m. p.

(Circulariu in favorulu inundatiloru.) Escel. S'a Metropolitulu gr. or. Miron Romanulu a adresatu cu dat'a de 10 (22) Martiu o scrisóre circulara cátra tôte oficiele presbiterale din archidieces'a Transilvaniei prin care apeléza in modulu celu mai caldurosu la contribui in favorulu nenocitiloru prin esundarea Tisei. In momente de aceste grele — dice circular'a — au se se pérdu din vedere ori-care alte consideratiuni; nici limb'a, nici nationalitatea, nici religiuinea, nici disparitatea de opiniuni din viet'i publica, nici indepartarea loculu nu póte se forméze pedeca la escriamarea faptelor filantropiei, a acestei virtuti recomandate asia de multu de intemeiatorulu crestinitismulu.“ Mai departe dice: „Eata ocaziunea pentru noi de a aratá, cá cunoşcem si simtimu in sufletu datorinti'a noastră crestinesca si patriotica intre ori-ce impregiurari, fiá cá de alta parte se avem a ne luptá pentru cele mai importante interese ale noastre de esistintia. Ocaziunea, desi trista e chiaru apta spre a dovedi prin rezultatele filantropiei noastre, cá avem mandri'a de a escelá peste toti aceia, cari uneori preocupati numai de ale sale, sunt capabili de a-si inchide anim'a facia de dorerile altora.“

(Caderea Plevnei) a facutu cá doi cancelisti r. ung. dela judecatori'a cercuala de nationalitate serbi, anume Dragutin Craiovici si Constantin Petrovici. Se 'si pérda postarile. Acesti cancelisti „cu sentiemiinte omladinistice“ — relateza „Pester Lloyd“ — s'au bucuratu in Decembre 1877 atat'a de tare la scirea despre Caderea Plevnei in cátu au facutu prin cárciunile din Panciov'a betiile cele mai scandalóse. Ei jucara cu cáni, caror'a le pusera nume de „Kossuth“ „Deák“ ba in urma ingropare unu cane negru mare, pe care lu numira „Ungari'a“. Din cauza, cá acesti ampoiati ai statulu ungurescu erau lenesi si aveau „degete lungi“ in administratiunea baniloru judecatoresci fura pedepsiti pe calea disciplinara cu perderea postulu loru. Senatulu disciplinariu alu tablei regesci a intaritu acésta sentintia.

(Tifusulu cu pete.) Mediculu orasiulu Dr. I. Fabritius relatéza in „Kr. Ztg.“, cá dela 31 Martiu s'a mai bolnavitu inca unu sergentu de politie de acestu tifusu, care de optu dile are friguri si acuma a capetatu pete pe trupu. Prin urmare s'au bolnavitu péna acuma de acestu tifusu 11 persóne, dintre cari au muritu 4, 6 sunt in reconvalescencia si 1 bolnavu greu. Alte casuri nu s'au ivitu. Desinfectiunea in localulu politiei si in locuintele respectiviloru se face cu mare grige si se spera, cá va succede a impedecá latirea mai departe a bólei.

(Professorul Virchow in Bucuresti.) Renuntul profesorului si anatomu-patologu dela universitatea din Berlin a fostu septemana trecuta in Bucuresti, unde a petrecutu 2 zile. „Rom. Lib.“ ne spune ca intre altele a cercetat si museul anatomicu dela spitalulu Coltia. Cu multu interesu a privitu diferitele preparate patologice, cerendu pentru unele din ele si explicatiuni. D. decanu alu facultatii de medicina Dr. Polizu a fostu unulu din aceia, cu cari d. Virchow a conversatu mai multu si inca in limb'a germana. D. Polizu fusese la 1848 la Berlin doctoru de seraci si cunosce inca de atunci pe prof. Virchow. Acesta fu la momentu incungiuratu cu cea mai mare amabilitate si de ceilalti profesori dela facultate si de studenti, astfelu incatu remase forte multiamitu de bun'a primire si de atentiunea cu care fu intimpinatu. La despartire, dice „Rom. Lib.“ d. decanu asemenea multiamit d-lui Virchow in numele facultatii de medicina pentru atentiunea d-sale onoratoare si lu rogã ca se nu 'si uite de facultatea noastra de medicina, ci se constate pe unde va merge, ca traimu si ca nu incetamu a lucra pentru ridicarea noastra desi mediulocale ne sunt forte modeste. La aceste cuvinte esite din anima romana, d. Virchow respunde, ca elu nu ne va uita. Noi Romanii inca nu lu vomu uita, ci ilu vomu stimã si cu densulu impreuna vomu stimã si sciinti'a si serguinti'a germana.

(Despre scandalulu evreescu) intemplatu in Iasi Dumineca in 11 (23) Martiu, a adresatu d. deputatu I. Latiescu, care se afla in diu'a aceea in Iasi o depesia catre presedintele Camerei deputatiloru din Bucuresti, in care da urmatoarele lamuriri: „... Dumineca intre 11 si 12, cu ocaziunea ingroparei unui rabinu, erau strinsi peste 10,000 evrei si trecendu de lenga casa preotulu Pintilei Petrovici, unulu din cei mai stimati duhovnici ai orasiului Iasi, s'au asvilitu pe zaplazu, ca-ci port'a era inchisa, l'au nimicitu intr'o clipa, au spartu ferestrele si usile au tabaritu asup'a preotesei si fiului seu, l'au maltractatu intr'unu modu nedescriptibilu. Preotulu, pe care lu cautau se lu omore, nu l'au gasitu. Victimele se afla in spitalu, din care preotes'a nu e speranta de a-o pote scapa, fiindu i chiaru unu ochiu scosut afara. Intervenindu politia, cu mare greu a potutu aresta vr'o cativa; inse si politia a fostu maltratata; sub-comissariulu Picioraga din despartirea a IV a fostu chiaru batutu crudu de evrei. De acolo mergendu cortegiulu inainte au voitu se comita totu aceleasi crime la casa preotulu Gheorghe Otonicenu, inse portile si zaplazulu fiindu mai tari, n'au potutu reusi. Au mai voitu se maltrateze pe d-lu Vasile Teodorescu, care era in cerdacu cu familia s'a, inse inchidindu-se in casa au scapatu. Au mai sfaramatu zaplazulu d-lui Alecu Mavrodin, trecandu pe dinaintea caseloru d-lui Alexandru Nanu, neputendu sfarama zaplazulu au asvilitu cu petre din care cauza au si lovitu gravu pe unu copilu alu d-lui Nanu. In totu timpulu scandalulu a fostu vocea evreielu Holtzman, care predominã, indemnandu pe acesti tigri a sfarima totulu. a ucide. a sdrobi si ori-ce paguba va fi respunde de evreielu Goldenthal. Dupa inmormentare s'a intorsu revolutionarii la comissia IV, asup'a careia navalindu au voitu se sfarime usile pentru a scote pe arestati, si deca sub-comissariulu Zahari'a Codrescu a scapatu cu vietia, fiindu surprinsu de asaltati, a fostu gratia sub-locotenentulu Caprescu din regimentulu 2 de linia, care se gasa acolo cu 2 soldati pentru cuartiruire care punendu-se inaintea evreiloru l'au respinsu dandu timpu gendarmiloru a veni in ajutoriu.“

(Despre scandalulu evreescu din Iasi) cetimu in „Zimbrulu“ urmatoarele: „Eri diminatia, Dumineca, s'a inmormentatu Rabinulu Ereibe Rheiche Shor. Unu gravu accidentu se intempla la acesta inmormentare: Pe candu cortegiulu fanaticu de 10,000 de bigoti trecea pe langa casa unui preutu crestinu, ovreii incepura a striga la preutesa se intre casa, ca in religia loru nu e permis, ca femeile se priveasca la mortulu rabinu preutes'a, care negresitu se credea in tier'a s'a libera de a privi in susu, in josu, la vii si la morti, nu asculta de porunca evreiloru. Atuncea, ca fearele pustiiloru, iuhmanii se aruncara asup'a ei si-o schingiura intr'unu modu atatu de barbaru, ca eri, Luni, pe la ameza preutes'a si-a datu sufletulu la spitalu. Treidieci din acei selbatici din Palestin'a Asiei sunt arestati. Politia cercetaza. Vom vedea cumu voru lua lucrurile Domnii de la putere facia cu aceste crime ale pretinsiloru umanitari.“

(Regularea apelor in Austro-Ungaria.) Catastrofa Seghedinului este pentru monarchia noastra cea mai teribila. Unulu dintre cei mai insemnati ingineri austriaci Victor de Demasewski proroceste pentru totu siesulu inferioru ungurescu sorte Seghedinului, deca nu se

voru lua mesuri spre departarea reului. Intr'o scriere ce aparã de curendu: „Ap'a ca isvoru alu devastatiuniloru si alu bogatiei“ dice: Siesurile cele mari manose ale Ungariei sunt amerintiate forte tare de nomolulu, care lu aduce cele mai mici riuri de munte, candu se imfla, si-lu duc cu gramad'a in Dunare, pentru ca acestu nomolu redica neincetatu albi'a Dunarei si a riurilor laterale si prin urmare mereu va causa esundatiuni mai inalte si noroiri mai intinse. Problem'a va fi de a cufunda in modu rationalu petrisiulu si nisipulu acela in lacurile de munte si de alu opri in munte si in valile lui, ca-ci la dincontra va veni la unu timpu negresitu momentulu in care totu teremulu litoralulu va fi pustiitu, ca si valile de langa munte. Petrile ce se restavalescu remanu mai cu sema in albi'a apelor celor rapedi si numai candu si candu ajungu in sfera apelor de munte, care numai in casuri esceptionale au unu cursu atatu de rapede, in catu se le pota duce cu sine. Petrisiulu celu mai mare, care-i catu pumnulu, se duce de puterea apei din Dunare pana pe la Pojoniu, era celu meruntu celu multu pana pe la Vidinu, era nomolulu pana pe la gurile Dunarii in marea negra, si de aci urmeza, din cauza, ca fiecare apa mare aduce din tierile muntose masse noue de petrisiu si de nisipu, care era ajungu numai pana la Pojoniu Pest'a si Vidinu, cu o certitudine matematica, ca albi'a Dunarii pe totu anulu se inaltia si ca dupa unu timpu nu va mai fi in stare, de a primi acele cantitati de apa ca mai inainte intre tiermuri seu intre iezaturile de inundatiune, ca prin urmare apele cele mari voru esi din tiermuri si peste cununile rezuriloru si voru pustiiti tienuturile situate mai josu, decatu tiermurii si le voru face tote balta. Intr'aceea sunt uniti toti, cati precepu cate ceva despre ape, ca de abia se pote cugeta o selbaticia mai mare a apei, ca selbatici'a Dunarii dintre (Pressburg) Pojoniu si Gyongyo si ca pe lenga relatiunile actuale ale apelor secundare de munte nu-i cu potintia o regulare permanenta a Dunarei. Pericolele cele mari s'au delaturatu pana acuma numai prin aceea, ca ap'a fu tienuta prin lucrari aparatorie in cursulu ei actualu si prin aceea, ca fu impededata de a nu scormoni massele cele mari de petrisiu adunate pe amendoue tiermurile betrane din timpurile betrane si de ale mana pe apa in josu. Der' in fine totu cauta se vina catastrofa, care mai antaiu amenintia Budapest'a. Budapest'a de multu sar' fi prapaditu, deca n'ar' sta pe marginea unui siesu intinsu si inundabilu, ci deca spre resaritu si paralelu cu Dunarea sar' ridicã o muchia de delu. Cumu se se delatureze reulu? Si in privintia acest'a da autorulu insemnate indegetari, firesce numai indegetari. Elvetia a luat'o mustra si prototipu. Tote paraele selbatice si tote apele de munte ale Elvetiei curgu in si printru unulu din numeroasele sale lacuri si pe unde a facutu natur'a cursulu almintrelea, acolo a ajutat man'a omenesca si a datu apei cursulu celu adeveratu. Si apele de munte ale Elvetiei desfacu petrisiulu si lu duc cu sine, der' fiecare lacu, in care se baga, nu servece numai ca mormentu pentru acelu petrisiu, ci totu deodata, ca regulatoru naturalu alu scurgerei apelor de munte si acest'a scurgere cu atatu mai simetrica si cu atata mai nepericuloasa pentru tienuturile inferioare ale valiloru cu catu este mai mare suprafacia lacului, prin care trece riulu.

Ajutorie pentru cei nenorociti prin esundarea Tisei.

Primiramu din partea stimabilei Dómne Carola van der Sloot-Valmingen, sozia d-lui generalu de brigada din Brasiovu, urmatoarele sire, cari din lips'a spatiului n'au mai potutu in capu in Nr. trecut:

Multiamita publica!

Vinei participari si nobilulu zelu alu poporatiunei din Brasiovu are se multumesca comitetulu dameloru ca concertulu dela 22 Martiu a. c. a adusu unu venitu curatu de 800 fl. v. a. cari fura predati comitetulu pentru ajutorirea celor inundati spre intrebuintiarea ulterioara.

Pentru participarea generala si interesulu celu viu, precumu si pentru spriginulu ce l'a intimpinatu din tote partile esprima comitetulu dameloru cea mai profunda a s'a multiamita si multiamesce in specialu: d-loru Gótt si fiu Henricu pentru tiparirea cu pretiuri forte moderata a afisiuriloru билетелору s. a., precumu si d-lui Ludwig, care a cerutu pentru sala o chiria forte scadiuta, ceea ce a contribuitu multa la miciorarea speselor; d-lui professoru de musica, care cu cea mai mare amabilitate a pusn la dispo-

sitiune pianulu seu escellentu de Ehrbar, d-lui negustoriu mobile Fapp si d-lui Michael Gross cari s'au grabita predã comitetulu diferite obiecte; in fine d-lui Lászlo pentru marinimosa oferta de 25 fl.

Carola van der Sloot-Valmingen.

Onorabil'a Dómna Presiedinte a Reuniunei femeiloru mane ne tramita spre publicare urmatoarea:

Multiamita publica!

Onoratorulu Dómne, cari au ostenitu de au facutu lectele precumu si tutoloru Dómneloru si Domniloru, cari contribuitu pentru cei nenorociti prin esundarea Tisei, esprimu prin acest'a in numele Reuniunei cea mai caldu multiamita si recunoscintia.

Presiedint'a Reuniunei femeiloru roma-

Elena G. Ioanu.

Multiamita publica.

In urmare repositarii mamei nostre resp. sócra, bu etc. a veduvei Charlóta Corbu, esprimamu prin acest'a preotiloru, corpului invetiatorescu gr. cath. si gr. ort., departe antisthiei, primariei comunale, reprezentantiei corului vocalu alu plugariloru gr. cat., care a esecutatu cãtarile, corului vocalu gr. ort., intregii inteliginti, meseriloru, si tuturoru locuitoriloru din Varadia, cari cu compãtimire au participatu la conductulu funebralu — cea intima multiamire.

Varadia 24 Martiu 1879.

In numele gelniciloru consangeni

Adolfu Corbu
not com.

Sciri ultime.

Petersburg, 31 Martiu. „Aginti'a russa“ anuntia, ca s'a decisu in principiu ocupatiune mixta a Rumeliei de ostu. S'a decisu, se participe la ea Austria, Angli'a, Russia, Turcia si Itali'a. Inca nu se se deca se va alatura si Franci'a ear' Germani'a a refusat a participa la ocupatiune. Pentru care coutingentu de trupe va ave comandantulu seu dupa instructiuni comune si pentru unu cert anumitu.

Vien'a 1 Aprile. — Deputatulu Magg a intemplat in Camera pe guvernul despre aceea, ca se pote uni cu legea ca militi'a austriaca se intrebuintiata in Rumeli'a, o tierra care nu e cina si nu sta in inimiztia cu noi.

Versailles, 1 Aprile. Senatulu a decisu amanã desbaterea privitoare la reintorcerea Cameriloru in Paris.

Inventiune noua.

Pipe de buti cu incuietón cari fara chei'a loru de alama nu se potu deschide.

Aceste intrecu in cualitatea si durabilitatea tote celelalte soiuri de pipe (canale.) Pentru fiecare pipa se da deplina garantia si sunt de vendiare 70 cr. bucat'a la

Peter Kremer

3—3

strungariu in Brasiovu.

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 2 Aprile st. n. 1879.

5 ⁰ / ₀ Rent'a charthia (Metalliques) . . .	64.85	Oblig. rurali ungare . . .	77.
5 ⁰ / ₀ Rent'a-argintu (imprumutu nationalu) . . .	65.20	„ „ Banat-Timis. . .	84.
Losurile din 1860 . . .	117.75	„ „ transilvane. . .	79.
Actiunilebancei nation. 802.—		„ „ croato-slav. . .	87.
„ instit. de creditu 245.30		Argintulu in marfuri . . .	100.
Londra, 3 luni. . .	116.85	Galbini imperatesci . . .	5.
		Napoleond'ori . . .	9.
		Marci 100 imp. germ. . .	57.

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipografi'a: Ioane Gótt si fiu Henriou.